

Warszawa, dnia 13 lutego 2017 r.

**DO PREZESA I CZŁONKÓW
TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ**

**UWAGI NA PIŚMIE
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

przedkładane na podstawie art. 23 Statutu Trybunału Sprawiedliwości
w postępowaniu o wydanie orzeczenia wstępnego w sprawie

C-550/16

A i S

(sąd krajowy: Rechtbank Den Haag – Holandia)

Pełnomocnik Rzeczypospolitej Polskiej:

Bogusław Majczyna

Adres do doręczeń:

**Ministerstwo Spraw Zagranicznych
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa – POLSKA**

I. PRZEDMIOT SPRAWY I PYTANIE PREJUDYCJALNE

1. Wniosek do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o wydanie orzeczenia wstępnego w sprawie C-550/16 A i S został złożony przez sąd holenderski (*Rechtbank Den Haag*), w związku z rozpatrywaniem skargi złożonej przez rodziców obywatelki Erytrei, która otrzymała w Holandii zezwolenie na pobyt dla osób uprawnionych do azylu.
2. Jak wynika z uzasadnienia wniosku, w chwili przyjazdu do Holandii oraz w chwili złożenia wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt dla osób uprawnionych do azylu obywatelka Erytrei (wnioskodawczyni) była nieletnia. Następnie, już po osiągnięciu pełnoletności i uzyskaniu ww. zezwolenia, wnioskodawczyni wystąpiła o udzielenie, w ramach łączenia rodzin, zezwoleń na pobyt czasowy jej rodzicom. Wniosek ten został oddalony, gdyż w chwili jego złożenia wnioskodawczyni była już pełnoletnia, zaś przepisy dyrektywy Rady 2003/86/WE z dnia 22 września 2003 r. w sprawie prawa do łączenia rodzin¹ nakazują umożliwienie wjazdu i pobytu wstępnych pierwszego stopnia w prostej linii, jeżeli uchodźca jest *osobą nieletnią* pozbawioną opieki.
3. W tych okolicznościach sąd holenderski skierował do Trybunału Sprawiedliwości następujące pytanie:

Czy w kontekście łączenia rodzin uchodźców pod pojęciem „osoby nieletniej pozbawionej opieki” w rozumieniu art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE należy rozumieć obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończył osiemnastego roku życia i który przybywa na terytorium państwa członkowskiego bez opieki odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub zwyczajowo osoby dorosłej i który:

- 1) *ubiega się o azyl,*
- 2) *w okresie trwania postępowania w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu – przebywając na terytorium odnośnego państwa członkowskiego – ukończył osiemnaście lat,*
- 3) *uzyskuje azyl z mocą wsteczną począwszy od dnia złożenia wniosku o jego udzielenie, a następnie*
- 4) *występuje z wnioskiem udzielenie zgody na łączenie rodzin?*

---

¹ Dz. Urz. UE L 251 z 3.10.2003, str. 12; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 19, t. 6, str. 224.

II. STANOWISKO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

4. Dyrektywa 2003/86/WE w art. 2 lit. f) definiuje „osoby nieletnie pozbawione opieki” jako obywateli państwa trzeciego lub bezpaństwowców poniżej osiemnastego roku życia, którzy przybywają na terytorium państw członkowskich bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo, oraz o ile nie są skutecznie objęte opieką takiej osoby, bądź też osoby nieletnie, które są pozostawione bez opieki po wjeździe na terytorium państw członkowskich.
5. Pytanie sądu odsyłającego zmierza do ustalenia, czy ww. definicja obejmuje osoby, które jako nieletnie wjechały na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej i przebywają na tym terytorium bez opieki osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo, a następnie, już po uzyskaniu ochrony międzynarodowej i po ukończeniu osiemnastego roku życia, wystąpiły z wnioskiem o udzielenie, w ramach łączenia rodzin, zezwoleń na pobyt czasowy ich rodzicom. Sąd odsyłający sugeruje, że decydujący dla oceny, czy dana osoba jest objęta zakresem ww. definicji, powinien być jej wiek w chwili wjazdu na terytorium państwa członkowskiego². Oznaczałoby to, że nie ma znaczenia wiek danej osoby w chwili składania przez nią wniosku w trybie przepisów o łączeniu rodzin, który mógłby wówczas już nawet znacznie przekraczać osiemnaście lat.
6. Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej takie stanowisko byłoby jednak błędne. Już bowiem z samej treści definicji zawartej w art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE wyraźnie wynika, że chodzi o osoby, które nie mając ukończonego osiemnastego roku życia przebywają bez opieki na terytorium państw członkowskich, nie zaś o osoby, które mają już ukończony osiemnasty rok życia, nawet jeżeli przybyły bez opieki na terytorium państw członkowskich przed osiągnięciem tego wieku. Definicja ta odnosi się zatem do obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców przebywających na terytorium państw członkowskich, którzy:
  - 1) po pierwsze, pozostają nieletni,
  - 2) po drugie, pozostają nieobjęci opieką osoby dorosłej odpowiedzialnej zgodnie z prawem lub zwyczajowo.

---

² Wniosek o wydanie orzeczenia wstępnego w niniejszej sprawie, pkt 5.2.

7. Pierwsze kryterium wskazuje, że chodzi o osoby (obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców) aktualne będące osobami nieletnimi, to znaczy osobami niemającymi ukończonego osiemnastego roku życia.
8. Drugie kryterium wskazuje, że chodzi o osoby aktualnie pozostające bez opieki. W tym przypadku przesłanka „aktualności” wynika wprost ze szczegółowych zapisów zawartych w dalszej części definicji „osób nieletnich pozbawionych opieki”, które to zapisy wyłączają z zakresu tej definicji osoby „skutecznie objęte opieką po wjeździe na terytorium państw członkowskich”, zaś z drugiej strony włączają do jej zakresu osoby „pozostawione bez opieki po wjeździe na terytorium państw członkowskich”.
9. Skoro zatem drugie kryterium (pozostawanie bez opieki) dotyczy stanu aktualnego, nie zaś stanu z chwili przybycia danej osoby na terytorium państw członkowskich, konsekwentnie również pierwsze kryterium (nieletniość) należy odnosić do stanu aktualnego, nie zaś do stanu z chwili przybycia danej osoby na terytorium państw członkowskich. Kryterium aktualnego pozostawania bez opieki ma bowiem sens tylko w odniesieniu do osób, które aktualnie pozostają nieletnie. Kryterium aktualnego pozostawania bez opieki nie ma natomiast sensu w przypadku osób, które osiągnęły już pełnoletniość. W odniesieniu do osób, które już osiągnęły pełnoletniość, przestaje istnieć potrzeba zapewnienia opieki przez odpowiedzialną osobę dorosłą.
10. Inaczej mówiąc, jeżeli po przybyciu na terytorium państw członkowskich dana osoba bądź to osiągnęła pełnoletniość, bądź to uzyskała opiekę, nie może ona już być uznawana za „osobę nieletnią pozbawioną opieki” w rozumieniu art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE.
11. Dyrektywa 2003/86/WE nie określa wyraźnie, jak należy rozumieć „aktualne” pozostawanie nieletnim, to znaczy w jakim konkretnie momencie dana osoba (obywatel państwa trzeciego lub bezpaństwowiec) powinna mieć (wciąż) mniej niż osiemnaście lat, aby korzystać z prawa do łączenia rodzin, przewidzianego przez tę dyrektywę dla „osób nieletnich pozbawionych opieki”.
12. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także w szczególności jego kontekst³. Przy wykładni ww. aspektu definicji pojęcia „osoby

---

³ Np. wyrok z dnia 14 lipca 2016 r., *Verband Sozialer Wettbewerb*, C-19/15, EU:C:2016:563, pkt 23 i przywołane tam orzecznictwo.

- nieletnie pozbawione opieki”, zawartej w art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE, należy zatem uwzględnić związek tej definicji z art. 10 ust. 3 tej dyrektywy.
13. W istocie pojęcie „osoby nieletnie pozbawione opieki”, zdefiniowane w art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE, zostało użyte w tej dyrektywie zaledwie jeden raz, mianowicie w art. 10 ust. 3. Należy zatem przyjąć, że definicja ta została stworzona wyłącznie na potrzeby wydawania zezwoleń na wjazd i pobyt do celów łączenia rodziny. Skoro zaś bycie „osobą nieletnią pozbawioną opieki” jest przesłanką wydania zezwolenia na wjazd i pobyt jej rodziców⁴, przesłanka ta musi być spełniona w chwili wydawania takiego zezwolenia.
  14. Zdaniem Rzeczypospolitej Polskiej za „osobą nieletnią pozbawioną opieki” w rozumieniu art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE należy zatem uważać osobę, która nie ukończyła osiemnastego roku życia w chwili dokonywania przez właściwy organ państwa członkowskiego oceny wniosku o udzielenie, w ramach łączenia rodzin, zezwolenia na pobyt czasowy jej rodziców.
  15. Powyższe stanowisko jest przy tym zgodne z celem przepisów dyrektywy 2003/86/WE dotyczących łączenia rodzin osób nieletnich pozbawionych opieki. Celem tym jest zapewnienie ochrony nieletnim, poprzez umożliwienie sprawowania opieki przez ich rodziców. Ze względu na szczególną wrażliwość osób nieletnich ustawodawca unijny uznał za konieczne, aby zezwolić na wjazd i pobyt rodziców, zgodnie z Konwencją o prawach dziecka⁵. Z odwołania do tej konwencji wynika więc, że omawiane przepisy zmierzają do ustanowienia ochrony nieletnich.
  16. W sytuacji gdy w chwili rozpatrywania wniosku o udzielenie, w ramach łączenia rodzin, zezwolenia na pobyt rodzicom, wnioskodawca nie jest już nieletni, nie istnieje już cel, któremu to łączenie miałoby służyć. Osoby takiej nie uznaje się już wówczas za niesamodzielną, która potrzebowałaby opieki. W stosunku do osób pełnoletnich nie ma zastosowania obowiązek należytego uwzględniania interesu dziecka, który dyrektywa 2003/86/WE przewiduje w art. 5 ust. 5⁶, i który w kontekście tej dyrektywy podkreśla także Trybunał Sprawiedliwości⁷.

---

⁴ Ewentualnie zezwolenia na wjazd i pobyt prawnego opiekuna lub jakiegokolwiek innego członka rodziny, jeżeli uchodźca nie posiada żadnych wstępnych w prostej linii bądź też nie można odnaleźć takich wstępnych.

⁵ W zmienionym wniosku dotyczącym dyrektywy [2003/86/WE] wskazano, że pierwotne uprawnienie do przyjęcia rodziców nieletniego uchodźcy pozbawionego opieki zostało zmienione na obowiązek. Zmieniony wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie prawa do łączenia rodzin, COM (2002) /0225 wersja ostateczna, wyjaśnienie do art. 10.

⁶ Przepis ten odnosi się także do zasad łączenia rodzin uchodźców, jak podkreśla Komisja Europejska w Komunikacie w sprawie wytycznych dotyczących stosowania dyrektywy 2003/86/WE w sprawie prawa do

17. Powyższych wniosków nie zmienia fakt, że w niniejszej sprawie status uchodźcy został przyznany z mocą wsteczną. Osoby, które wjechały do państwa członkowskiego przed ukończeniem osiemnastego roku życia, nie mogą z samego faktu udzielenia statusu uchodźcy wywodzić prawa do połączenia z rodzicami, przysługującego nieletnim uchodźcom pozbawionym opieki, jeżeli osoby te nie są już nieletnie, a więc nie spełniają już kryterium wieku.

III. PROPOZYCJA ROZSTRZYGNĘCIA

18. W związku z argumentacją przedstawioną powyżej, Rzeczpospolita Polska proponuje Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej udzielenie następującej odpowiedzi na pytanie sądu odsyłającego:

W kontekście łączenia rodzin uchodźców pojęcie „osoby nieletniej pozbawionej opieki” w rozumieniu art. 2 lit. f) dyrektywy 2003/86/WE nie obejmuje obywatela państwa trzeciego lub bezpaństwowca, który nie ukończywszy osiemnastego roku życia przybywa na terytorium państwa członkowskiego bez opieki odpowiedzialnej za niego zgodnie z prawem lub zwyczajowo osoby dorosłej i który:

- 1) ubiega się o azyl,**
- 2) w okresie trwania postępowania w przedmiocie wniosku o udzielenie azylu – przebywając na terytorium odnośnego państwa członkowskiego – ukończył osiemnaście lat,**
- 3) uzyskuje azyl z mocą wsteczną poczynszy od dnia złożenia wniosku o jego udzielenie, a następnie**
- 4) występuje z wnioskiem udzielenie zgody na łączenie rodzin.**

Bogusław Majczyna

Pełnomocnik Rzeczypospolitej Polskiej

łączenia rodzin (KOM (2014) 210 wersja ostateczna, pkt 6.1), stanowiąc „klauzulę horyzontalną dyrektywy” (Zielona Księga w sprawie prawa do łączenia rodzin obywateli państw trzecich zamieszkujących w Unii Europejskiej (dyrektywa 2003/86/WE); KOM(2011) 735 wersja ostateczna, pkt 5.5.

⁷ Wyrok z dnia 27 czerwca 2006 r., *Parlament/Rada*, C-540/03, EU:C:2006:429, pkt 63.